

ABAYAT NENE O GÜNLERİ ANLATIYOR

 Zaide GALİP

Ahıska Türkleri denildiğinde bu mazlum milletin gönüllerindeki hicran alevi her seferinde yeniden canlanır. Ahıska Türkleri öyle bir toplumdur ki, defalarca sürgün hayatı yaşayıp da yine ayakta kalabilmiş ve aynı zamanda geleneklerini ve göreneklerini asla unutmamıştır. Sürgün olayları ne zaman anlatılsa milletimizin içi hep kan ağlar.

Atalarımızın yaşadığı bu felaketi unutmak bizim için mümkün değil. Biz, sürgünü ve o sırada yaşananları büyüklerimizden iyi dinleyip hep anan ve bizden sonraki nesillere anlatan gençler olmalıyız. Bu yazıda, dedelerimizin ve ninelerimizin kalplerinde tarifi imkânsız acılar bırakan günlere tanıklık eden bir büyüğümüzün hayat hikâyesine yer vermek istiyorum.

Abayat (Abıhayat) Nenem (babamın halası), Ahıska'nın Hirtız bölgesinde Narman köyünde 1940 yılında dünyaya gelmiş. Küçücük bir kız çocuğuyken yaşadığı o korkunç günleri hâlâ unutamaz ve zaman zaman anlatır. Onun hatıralarının bir kısmını sizlere sunmak istiyorum:

"Ben İbişova Abayat. İki qardaşım varidi, büyük qardaşım Galip bir de küçük qardaşım Vacip. Sürgün olanda büyük qardaşım dokuz yaşındaydı, ben dört yaşındaydım; bir yaşında da küçük bir qardaşım var idi. O zamanlarda cayılları (gençleri), on sekiz yigirmi yaşında olannarı esgere aldılar. Qalan ixtiyarlari da demür yoluna işlemeye aldılar. Babam mektepte işliyerti. Orda demişler ki babama "sizi sürecaxlar! Ne ki veşiz (eşyanız) var, hep götürün. Size diyerler ki bir haftaluğuna götürürux, yalandur! Siz hep hepine dibli gedacaxsız.

Babam ne ki var ne ki yox çayın qırağına taşıdı. Orda

bizim ogorodun (bahçe) altındaki yola inerti, o yol axlım-dadur. Yolun yanından da su geçerti, **Ardahan Suyu**'na qatışerti. Oraya yığıldı. Oraya arabalar gelecax ki bizi topliya da gedax. Taşiyannar da anaminan senin deden Galip, babam xasdaydi. Bunnar taşidiler, her işi, zandığı da getürdiler. O zandığıun içinde de hep yeyilacax iş, pestil, köme, alma, et. Bizim bir inegimiz varidi anam oni çox severti. Sürgün xaberi ki geldi babam oni kesdi ki büşürax da yolda yiyax. Anam çox ağlamışdı. O eti babam büşürdi, oni biz yol boyi yedux. Beni o zandığıun üstüne oturturdiler, dediler sen inmiyesin bu zanduxdan, biz gene gedax veşiyi(eşyalari) taşıyax. Döşekdür işdür hep taşidilar. Ben o zanduxta oturerdim bir tene soldat(asker)geldi. Bene "Vstavay(qalx)!" dedi, kaldurdi yere biraxdi. Endürdi ki zanduxtan, ben ağlamaya başladım. Heç axlımdan çıxmıyer o gün. Ağlamaya ki başladım bir tenesi gördi ki ben ağliyerim, ordan qaça qaça geldi soldatın yanına, o da esker formasındaydı. Dedi niye ağliyer bu cocux, o da dedi ki ben zanduxdan indürdüm de o da ağladı. Tez dedi qaldur cocuğı yerine oturt. Esker beni qaldurup oturtı. Öbüri de beni susurmaya çalışdı. Sora da eskerin beline tüfenginen vura vura götürdi. Ordan vagonlara toldurdilar bizi. Ne ki döşek varidi babam vagona sardı. Bizim edrefimizi sicax sardı, biz de sağ selemet Qazağıstan'a getdux. Dey bir ay çekdi yolumuz. Vagonda gedende epeyce vaxıt geçmişti. Ara sıra vagon durerdi bir saatluğuna rahatlanerdux. Bizim vagonda xalamın oğlu Köşeli tataş da varidi. Vagon duranda qapiya su almaya getdi, orda da baxdı ki babası Abbas emi demür yolunda işliyer. Getdi qaça qaça babasına sarıldı ağladı. Dedi baba bizi sürdiler, hayde sen de bizinen gel. Aldi getürdi Abbas emiyi de. Herkeş çox sevindi, ağladilar.

Bizi sürdiler, Qazağıstan'a düştux. Qazağıstan'da babam üç ay yaşadı, üç aydan sora Allah'ın rahmetine getdi. Biz qaldux. Allah razı olsun Qazaxlardan, iki göz(oda) evi varidi, bir dene Nenenin, bir gözüne bizi aldılar. Allah razı olsun ölmeduhx. O qader ki savuxdan bizi qorudilar. Bu bir göz evde bir yıl yaşadux, ertesi yılı Qazaxların oğli geldi eskerden. Oğli ki geldi, babam da rahmete getdi, anam dedi ki, olmaz bele, oğli geldi eskerlüxtan. Zati iki göz küçük evler. Selsavete(köy konseyi) getdi anam, durumu ağnatdı. Bize ev bulun dedi. Yazdur uje. Bir atxana(at çiftliği) varidi, onun bir gözünü bize verdiler. Zati bir göz atxana. Ora kövün ortasındaydı. Onuçun orayı boşaltdiler, bir göz ev qaldı. Qapısı yox, penceresi yox, bizim de babamız yox. Üç cocux bir de anam. İşte orayı ey-köti kapi, pencere yapdux, cecimler asdux. Ne bilem işde bir qırağına

lazut, çarxala(pancar), qabax yığıyerdux qışluğa. Qışluğumuzda orda yığıdux, bir göz evin içinde. Orda qaldux iki-üç yıl. Bizim Xırtızlılar hep getdiler Merke'ya. Biz Bolşevik kolxozundaydux(köy). Merke'dan hep getdiler Novo-Voskresenovka kövünə. Qaldux bir biz. Sahap yox, iye yox. Anam qan ayaxlı, qardaşım hele küçük, ben de çocux. Zati Vacip de küçügidi. İşte Allah terefından xalamın Binalı Emi ikisi Merke'ye geldiler, çocuxları doxdora göstərməyə. Orda da demişler ki aburda bacım vardır ki bir gedax, kocası öldi, heç olmasa baş sağluğu verax. İşte geldiler bize. Anam ağladı ki, ben sahipsiz qaldım, üç çocuğınan. Qocam yox, niye gelmiyersiz? Niye sahab olmiyersiz? İşte Abbas Eniştem(xalamın qocası) tataşımı(abimi)aldı getdi sovxozda. Onlar sovxozda tutedilər Maxanda'da (köy). İşte tataşım getdi. Ben ağliyerim, niye tataşım qoydunuz. Abbas Eniştem dedi ki, qızım tataşın işe girerse ordan bir araba alurux, gelür sizi de götürürux. Tataşım getti çobanluğa. Çoban oni begendi, tataşım orda qaldı. Eniştemin emisi oğlu varidi, bir sovxozda(köyde) tek bir maşma(araba) varidi. O maşmayman geldilər bizi götürdilər. Köçtux geldux sovxozda. Ey sovxozda da xalamğilin dörd-beş çocux, biz de dörd-beş can. Bir evde yaşadux güzeçan. Güzün bir göz ev varidi. Çeçenler ordan getmişdi, orayı aldux. Orda yaşadux. Tataşım qoyuna gederdi, biz de orda yaşadux, Maxanda'da. Ele ele günümüz geçdi. Ondan sora da ben on beş yaşımaya hele gelmeden beni qaçurdılar."

*

Abayat Nenem yılların bıraktığı acıdan olsa gerek birkaç şiir yazmıştı. Konuştuğumuz sırada bana şiir okudu ve bu şiir şöyle:

Qırx dördüncü yılı Axıska xalğımın,
Başına geçen acı günner.
Qanni Gitler(Hitler) hökmetimize zerül zergenderlüh getürdi.
Bunun üstüne de bir Gürcü oğlu,
Türk adımızı Azeri deyip Moskova'ya yetürdi.
Moskova'dan buyrux geldi
Beş rayonun xalğına
Beş rayonun xalğini vetanından etdiler.

Türk adını Azərbaycan yazdılar.
Yazdılar da vagonları düzdilər.
Getürüp toldurdılar
Bizim camaatı vagonlara.

Yolumuz oldi Sredniy Aziya'ya teref,
Getürüp septiler bizim camaatı
Özbeğistan'a, Qazağıstan'a hem de Qırğızistan'a.
Çox eziyet, çox zulum çekti bizim camaat
Eceli tolan Allahın rahmetine getti,
Ömri olan çalışıp, ter töküp dövlətə yetti.

Çox analar bacılarından ayrıldı,
Çox qardaşlar analarından ayrıldı.
Çox eziyet, çox zulum çekdi bizim camaat,
Çeçen, Qaraçaylar da sürülmüş idi bu yerlere
Çeçen, Qaraçay niyetinə yetti,
Türk, Azərbaycan arada yitti.
Otuz-qırx yıl yaşayıp bazıları,
Qazağıstan'da vetan demedilər,
Vetan deyip Azərbaycan'a getdiler.
Qohum qardaşları bu yerde qaldı.

Yığılın qardaşlar el ele verin
Azərbaycan'dur bizim vetanımız deyın.
Haradasın vetan harada

*Kaspi denizi arada.
Qazağıstan'dur bura, Qazağıstan burada.
Çox zengindir, hem varlıdır parada
Neynerim varını, parasını
Yaramıyer insannara havası.*

Ne qader de ey olsax, ne qader de çalışsax, gene de bize diyerdiler ki siz Türksüz. Toğridur, evvelki ixtiyarlar eyidi. Yedürdilerde içürdiler de. Ordaki Qazax ixtiyarlar hep çocuxlarına diyerdi ki a bu çocux gelende size süt mi diyer, ayran mi diyer verin, günahdur. Bunnar da Allah'ın qulidur. Evvelki ixtiyarlar biliyerdiler, ağniyerdiler ki bunnar Türktür, Türkler ey millettür. Hama sonki aşındıki yetmeler daha o qader degül. Gene de sağ olsun Qazağıstani, yedürdi de, geydüirdi de. O halda, o savuxda geldux, gene bizi aldılar, sicax yemeklerini de verdiler. Biz gelende qırx gradus(derece) moroz(ayaz)varidi. Sora sora Allah'a şükür Türkiya yolu açıldı. Neçe qardaşımın eştaşları nasıl murad ederdiler ki âh bir Türkiya'yi görsax. Türkiyamıza ayax bassax. Allah'a şükür, yollar açıldı, geldux. Şindi cayıl

cümri(gençler) vetanını sevsin, vetanını qorusun, vetansız yaşamax çox ağırdur, çox çetindir. Biz gördüx, sizlere Allah göstermesin.

Türkiya'daki hayatımdan çox razıyım. O qader ki bizi Türkux deyin azarlamerler. İki de bir vay Türkler ele de bele. Burada bize kim ne diyebilür... Allahuma şükürler olsun. Biz gün görmedux, aşındı ki cayiller(gençler) görsün."

Zaide GALİP

Ahıska'nın Hirtız bölgesinden bir ailenin üçüncü çocuğu olarak 1998'de Kırgızistan'ın Kaindı şehrinde doğdu. 9. sınıfa kadar Kazakistan'da okudu. 14 yaşında ailece Antalya'ya geldiler. 10. sınıftan itibaren Antalya Ticaret Borsası Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde okudu. Mezun olduktan sonra bir sene Akdeniz Üniversitesinde Türkçe hazırlık okuduktan sonra aynı üniversitenin Türkçe Öğretmenliği Bölümünü kazandı. Halen bu bölümün ikinci sınıf öğrencisidir.

Okunacak Kitaplar

İsteyiniz:
bizimahiska@ahiska.org.tr
veya:
0506 4686245